

LA FECUNDA RUTA DEL CINEMA INVISIBLE

L'EFERVESCÈNCIA DELS PETITS FESTIVALS A PARTIR DE L'EXPERIÈNCIA DEL CURT.DOC

Els cinemes multiplex han abdicat des de fa temps de promocionar el cinema d'autor, i al nostre país no hi ha cap circuit de sales alternatives prou consistent perquè determinades ofertes cinematogràfiques trobin una plataforma per ser exhibides. Aquest fet provoca que moltes propostes es trobin abandonades en un calaix que des de fa temps s'ha batejat com a *cinema invisible*, un calaix que conté pel·lícules

L'aparició de diferents festivals de cinema durant els darrers anys a les nostres comarques no és un fenomen local, sinó que forma part d'un de global. Des de fa uns anys, al món hi ha una proliferació molt important de festivals de cinema, conseqüència directa de l'augment de la producció audiovisual, segurament causada per l'abaratiment dels costos derivat de l'aparició de la tecnologia digital, però també per la necessitat de nous espais de difusió d'un cert cinema absent a les sales comercials. L'experiència del Curt.doc de Vidreres és equiparable a la de tota la resta de festivals.

JORDI DORCA > TEXT

de cinema d'autor, agosarades artísticament, formalment o potser temàticament, i que a criteri dels distribuïdors i exhibidors no tenen prou sortida comercial. Aquí hi podem trobar propostes de directors tan variats com Alexander Sokurov, Hou Hsiao-hsien, Pedro Costa o Apichatpong Weerasethakul, però també de noms més coneguts com Martin Scorsese, Nanni Moretti o Gus Van Sant.

La barrera que han trobat a les sales comercials ha fet que aquestes pel·lícules tinguin sortida en pantalles alternatives com filmoteques, alguns i molt triats espais de televisió, equipa-

ments culturals, institucions, museus, a casa a través del DVD o de la xarxa i també als festivals de cinema.

Potser, com diuen algunes veus crítiques, ara hi ha massa festivals de cinema, però el cert és que moltes vegades serveixen per veure aquest cinema invisible, i permeten que les propostes dels seus autors acabin passant per una o més pantalles de cinema.

El format de curtmetratge, considerat un germà petit del llargmetratge, ha estat sempre el pinyol del cinema invisible. Són els festivals i les plataformes en línia com YouTube els que permeten que aquests treballs puguin ser vistos. Amb tot, el curtmetratge ha guanyat els últims anys un cert prestigi, i en aquest procés els festivals han estat un element clau. La qualitat i la quantitat de festivals que hi ha a les nostres comarques així ho reflecteixen.

Potser, com diuen algunes veus crítiques, hi ha massa festivals de cinema, però el cert és que moltes vegades serveixen per veure aquest cinema invisible

MARTÍ ARTALEJO

La volta a les comarques de Girona en 15 festivals i mostres

Si voleu visitar les nostres comarques, podeu fer una ruta interessant resseguint els festivals de cinema gironins. Tindreu unes poques dates de cada mes ocupades i podreu fer vacances el gener, l'abril i el setembre, mesos sense festivals. Aquesta ruta us permetrà conèixer diverses comarques: el Gironès, la Selva, l'Alt i el Baix Empordà, el Pla de l'Estany i la Garrotxa, i poblacions tan variades com Cassà, Celrà, Olot, Salt, Vidreres, Gualta, Sant Feliu de Guíxols, Blanes, Girona, Lloret, Banyoles i Figueres. Ens hi posem?

>> *Projecció del festival Africat d'enguany a Salt.*

FEBRER. PRIMERA ESTACIÓ: CASSÀ DE LA SELVA. Els activistes del Cine Club Vuit i Mig ja fa 10 anys que organitzen la MACCA (Mostra d'Animació i Curtmetratges de Cassà de la Selva). Aquesta mostra, molt consolidada sobretot entre el públic més jove, es compon d'un extens programa d'activitats: activitats escolars, tallers, conferències, projeccions, a més de la CiberMACCA (un espai de tallers i activitats vinculades a l'audiovisual per a un públic familiar) i de l'original concurs Correcurts, una competició en què els concursants han d'idear, rodar i editar un curt en 24 hores, amb exteriors gravats a Cassà i en el qual aparegui un objecte que l'organització els lliura. Els participants opten a bons premis en metàl·lic. La MACCA és una proposta original, que se situa en aquest petit univers pel seu caràcter eminentment pedagògic.

A l'original concurs Correcurts cal idear, rodar i editar un curt en 24 hores

MARÇ. SEGONA ESTACIÓ: OLOT. La mostra de documentals Olot.doc, que ja ha arribat a la seva quarta edició, permet veure aquells documentals que per un motiu o altre solen passar desapercebuts al públic, des de treballs professionals reconeguts internacionalment fins a treballs més amateurs vinculats a entorns més propers. A més, ha reforçat el seu vessant pedagògic amb projeccions escolars i difonent els documentals de la comarca.

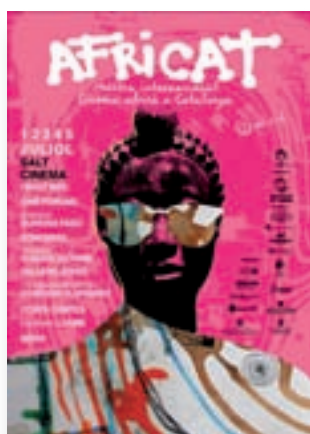
ABRIL. TERCERA ESTACIÓ: CELRÀ. Un altre cineclub molt actiu, el 2001 de Celrà, organitza el Festival de Curtmetratges d'aquesta població, basat essencialment en les seccions a competició. El festival està obert a totes les formes de ficció i també a materials d'animació. Aquest any ha tornat a les seves dates originals, segona quinzena de març, i al seu lloc d'origen, l'Ateneu. S'hi reparteixen quatre premis, tots remunerats: un al millor curt, un a la millor animació, el premi del públic i un altre destinat a incentivar els curtmetratges de ficció de directors del país amb talent però amb pocs recursos i en format digital. És una bona proposta que creix any rere any, i ja en van quatre edicions.

JUNY. QUARTA ESTACIÓ: OLOT. El Wevoo és el Festival de Western Volcànic d'Olot, en el qual l'activitat estrella és el concurs de curtmetratges on els participants disposen de 24 hores per rodar i muntar un curt dins el gènere del western, amb temàtica lliure, dins la comarca de la Garrotxa. El Festival inclou la projecció de pel·lícules del gènere a l'aire lliure i curts de temes variats. Una aposta original i agosarada que arrenca aquest any, però a la qual s'augura un futur prometedori si hem de jutjar per la seva originalitat.

JUNY. CINQUENA ESTACIÓ: VIDRERES. Festival del Curt.doc. D'aquest en direm poca cosa ara, ja que més endavant en parlarem amb més atenció. Només apuntarem que el festival està dedicat al curtmetratge documental i enfoca aquest gènere des d'un format fresc i directe.

JULIOL. SISENA ESTACIÓ: SALT. La Mostra de Cinema Africà de Catalunya -Africat- és un punt interessant per als inquietos i els tastaolletes. El cinema del continent africà, absent de les pantalles convencionals, n'és el protagonista. Cada any s'hi presenta una cinematografia convidada, hi ha tallers infantils i juvenils, conferències i molt de cinema per veure l'Àfrica a través d'ulls africans.

Podeu fer una ruta interessant resseguint els festivals de cinema gironins. Tindreu unes poques dates de cada mes ocupades i podreu fer vacances el gener, l'abril i el setembre, mesos sense festivals

JULIOL. SETENA ESTACIÓ: GUALTA. Nits de l'Empordà, ambient idíl·lic, copes i una selecció increïble de curtmetratges internacionals: aquesta és la proposta del Festival Internacional de Curtmetratges Mas Sorrer, que complex ja tres edicions i que ha portat a Gualta moltes de les millors propostes mundials de curtmetratges. Els seus jurats sempre han inclòs persones molt reconegudes, i aplega molta gent del sector en les tres nits de cinema a l'aire lliure al Mas Sorrer Jazz Bar que ofereix cada any. Una proposta d'estiu per a cinèfils i amants de la bona vida.

AGOST. VUITENA ESTACIÓ: SANT FELIU DE GUÍXOLS. Aquest poble baixempordanès pot presumir d'organitzar el festival més original de les nostres comarques. Es distingeix ràpidament de la resta pel fet que per participar-hi s'ha de rodar amb el telèfon mòbil. Les propostes es penjen al web i allà tothom les pot veure. També inclou el MovieMobileXpress, una secció en què s'ha de filmar un curt en només dues hores. Enginy al poder!

AGOST. NOVENA ESTACIÓ: BLANES. Si a l'agost la gent és a la platja, la gent de Crit d'Art porta el cinema allà on és la gent. Una iniciativa original que enguany arribarà ja a la vuitena edició i que se singularitza per l'originalitat del lloc i per la bona qualitat del material projectat, tot de ficció i animació.

OCTUBRE. DESENA ESTACIÓ. FIGUERES. Ens aturem a la Rambla de Figueres, a l'Auditori Narcís Monturiol, on se celebra aquest festival que ha anat guanyant reconeixement amb el pas dels anys. Un festival de curtmetratges que inclou tots els gèneres i estils i que pretén prioritzar «les bones idees amb pocs mitjans». El Festicurts té diverses seccions a competició: curt internacional, curt català, una secció d'animació i una de documental. Porta a terme activitats paral·leles tan originals com un concurs de monòlegs cinematogràfics i impulsa homenatges a personatges destacats del món del cinema. Un festival fresc i agosarat.

OCTUBRE. ONZENA ESTACIÓ: GIRONA. Després del setembre, darrer mes de descans, arriba el torn del més veterà dels festivals gironins: el Festival de Cinema de Girona. Amb 20 edicions a l'esquena, el pioner dels festivals inclou, a més dels curtmetratges de ficció, l'animació, el documental, el videoart i les projeccions de curtmetratge en 35 mm. La Casa de Cultura és el centre principal d'operacions durant els sis dies de cinema que ofereix el festival.

OCTUBRE. DOTZENA ESTACIÓ: GIRONA. No ens hem de moure de la capital per gaudir d'una altra proposta interessant: el Festival de Videoart Digital de Girona. Projeccions, instal·lacions, exposicions i taules rodones dedicades a un gènere en auge, que està influïnt molt en el nou cinema contemporani. Una proposta arriscada però ja molt consolidada en l'oferta audiovisual gironina.

NOVEMBRE. TRETZENA ESTACIÓ: BANYOLES. Aquest darrer any ha nascut una nova proposta de festival de cinema, el Femcurt, un festival organitzat per l'associació Irregular que vol promoure valors com el respecte, la igualtat, la convivència o la sostenibilitat a través del cinema. A més de la secció a concurs, el festival acull també nombroses activitats paral·leles (música, xerrades, activitats infantils) i aposta per la cultura com a mitjà d'inclusió social.

Ara és fàcil pensar localment i actuar globalment: avantatges de l'era de l'accés i la comunicació globals

NOVEMBRE. CATORZENA ESTACIÓ: FIGUERES. La Mostra de Cinema de Muntanya de Figueres s'ha anat consolidant com un punt de trobada per als amants del cinema i l'alpinisme. Aquest proper novembre arribarà a la seva vuitena edició i oferirà als assistents la possibilitat de gaudir de la natura extrema des d'una butaca del Teatre El Jardí.

NOVEMBRE. QUINZENA ESTACIÓ: LLORET. Els amants del cinema fantàstic i de terror tenen una cita indispensable al Festerror de Lloret. El festival consta de diverses sessions, organitzades com a autèntiques maratons de terror que comencen al vespre i s'allarguen fins a altes hores de la matinada. Cal dir que el Festerror inclou sessions a concurs amb premis en metàl·lic i mencions especials. Les projeccions estan restringides als majors de 16 anys però, amb la finalitat de no deixar cap segment de públic al marge, se sol fer una sessió infantil.

Els festivals de cinema a les comarques gironines

Festival	Població	Tipus	Gènere	Mes	Organització	Contacte
MACCA	Cassà de la Selva	Mostra d'animació i curtmetratges	Ficció/ Curtmetratges	Febrer	Cineclub Vuitimig	www.vuitimig.com
Festival de Curtmetratges de Celrà	Celrà	Festival de curtmetratges	Ficció/ Animació	Març	Cineclub 2001	www.festivalcurtsclera.com
Olot.doc	Olot	Mostra de documentals	Documental	Març	Olot.doc	www.olotdoc.com
Wevoo	Olot	Festival de western	Ficció	Juny	Wevoo	wevoo.wordpress.com
Curt.doc	Vidreres	Festival de curtmetratges	Documental	Juny	Associació Nanook	www.nanook.cat
Africat	Salt	Mostra de cinema	Ficció/ Documental/ Animació	Juliol	Africat	www.afri.cat
Festival de Curtmetratges Mas Sorrer	Gualta	Festival de curtmetratges	Ficció/ Animació	Juliol	Mas Sorrer	www.massorrerjazzbar.com
Movie Mobile	Sant Feliu de Guíxols	Festival de curtmetratges amb telèfon mòbil	Ficció	Agost	Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols	www.moviemobile.org
Festival de Curtmetratges a la Platja	Blanes	Festival de curtmetratges	Ficció	Agost	Crit d'Art	www.critdart.org
Festicurts	Figueres	Festival de curtmetratges	Ficció/ Animació/ Documental	Octubre	ACAT	www.acat.cat
Festival de Cinema de Girona	Girona	Festival de curtmetratges	Ficció/ Animació/ Documental/ Videocreació	Octubre	Lluís Valentí SL	www.gironafilmfestival.com
VAD	Girona	Festival de videoart	Videoart digital	Octubre	ARPAGI	www.vadfestival.ne
Femcurt	Banyoles	Festival de cinema social	Ficció	Novembre	Irregolare	www.irregolare.cat
Mostra de Cinema de Muntanya i Aventura	Figueres	Mostra de cinema de muntanya i aventura	Documental	Novembre	Centre Excursionista Empordanès	www.cexcursionistaempordanes.org
Festerror	Lloret	Festival de cinema fantàstic	Terror fantàstic	Novembre	Festerror	www.festerror.es

>> Entrega de premis del darrer festival Curt.doc a Vidreres.

CURT.DOC, UNA APOSTA DE RISC

[HISTÒRIA D'UN FESTIVAL]

Fa uns anys, parlant amb Andrew Tarbet, director del Festival de Curtmetratges Mas Sorrer, em deia que ell mai va tenir la idea preconcebuda de fer un festival; de fet ell només volia projectar davant d'un grup d'amics un curtmetratge que havia realitzat feia poc. Per fer-ho, va parlar amb Gerard Argemí, el propietari del Mas Sorrer Jazz Bar, i unes cerveses més tard aquella projecció semiclandestina en aquest fantàstic bar de Gualta es

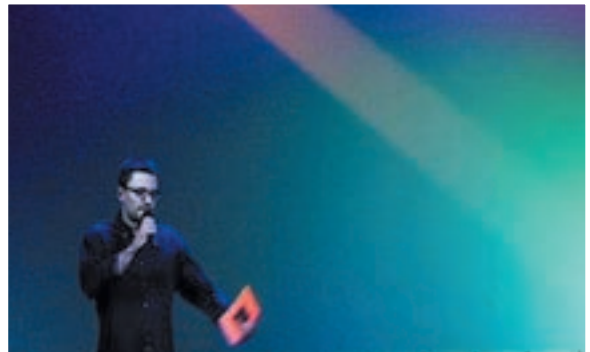
va convertir en un festival internacional de curtmetratges, que en la seva tercera edició aplega centenars de persones en tres dies de projeccions. Aquesta anècdota em va semblar divertida, i vaig pensar que a vegades projectes culturals tan interessants com aquests poden néixer d'una conversa informal en un bar, però que després cal tenir les idees molt clares perquè tirin endavant, i realment crec que ells les hi tenien.

>> El Curt.doc va reunir enguany els responsables dels festivals gironins.

Curiositats de la vida, Curt.doc va néixer d'una manera semblant; una conversa informal sobre cinema en una cèntrica taverna basca de Girona entre tres amics va acabar amb una proposta sobre la taula: crear un festival de curtmetratge documental. De fet no en coneixíem cap al país, i això ens podia donar certa singularitat. La tercera cervesa va ser la definitiva per embrancar-nos-hi; ho vàiem clar i no podia fallar. Després d'això, la frase «Per què vam demanar la tercera?» surt sempre en moments de dificultat o de molta feina, no com a retret però sí com a constatació que en aquell moment no vàiem res difícil, teníem una idea clara i la volíem dur a terme. Ara tenim les idees més clares però les dificultats s'han multiplicat de manera proporcional a les alegries que el festival ens ha donat.

>> Un moment de la presentació del festival Curt.doc.

**Festival de cinema?
De curtmetratges?
Documentals? A Vidreres?**

Aquestes preguntes han estat recurrents durant els dos anys que fa que estem immersos en el projecte, i les respostes per a nosaltres sempre han estat fàcils: un *festival de cinema*, perquè ens apassiona el cinema; de *curtmetratges*, perquè creiem que aquest format és àgil, fresc i permet als creadors ser més arriscats, sense les cotilles que la producció de llargs a vegades posa a la creativitat; de *documentals*, perquè aquest és un gènere en alça, punta de llança i una influència important per al cinema contemporani d'autor; i a *Vidreres*, perquè ara és fàcil pensar localment i actuar globalment –avantatges de l'era de l'accés i la comunicació globals–. El que potser sobta més és que aquests condicionants que a primera vista podien ser els punts dèbils de Curt.doc han acabat essent les nostres millors armes, han estat els punts que ens han permès situar-nos i treure el cap en aquest univers de festivals que tenim a les nostres comarques i arreu del país.

Però a més, el festival ha pretès ser quelcom més que un espai de projecció i competició: Curt.doc pretenia crear un cert debat i fomentar la reflexió sobre el cinema en general i el documental en particular, però també reflexionar sobre què és real i què és ficció en cinema.

Les diferències entre un paisatge filmat en una ficció i el d'un documental són més de formes que de naturalesa en si. Tenen més a veure amb l'elecció d'un determinat enquadrament, una durada, una ubicació dins el mun-

>> *A l'esquerra, la platea de la sala de projeccions. A la dreta, foto de família.*

tatge. Podríem parlar de la ficció com d'un cinema escrit a priori, preconcebut i calculat, davant el cinema imprevis, obert a l'atzar i a l'espontaneïtat que pot representar el documental.

Sobre això pretenem reflexionar en el festival; volíem i volem mostrar les noves tendències del cinema documental, del documentalisme renovat, però també tots aquells documentals que mostren el món i les diferents societats des dels formats més clàssics.

Les bases, el corpus del festival

El primer pas va ser la creació d'un esbós del projecte. Vàrem escriure i ordenar les idees sobre el festival i ens vàrem posar a escriure'n les bases. Les bases són, per a un festival, unes petites taules de la llei: hi marques el camí de la secció a competició, tant en termes organitzatius com de concepte del festival. Les bases són la part en què cal filar més prim i en què un petit error es pot pagar car. Aquesta fase va ser segurament de les més dures de la primera edició, però també el tret de sortida del festival. Un cop les has publicat i difós, no hi ha marxa enrere: arriben les primeres pel·lícules i ara ja no pots fallar, ara el festival s'ha de

Finalment vàrem aconseguir els diners, no sense patir, ni tenir la sensació en alguns moments que ens tiràvem al buit sense xarxa

celebrar sí o sí; per tant les bases t'obliguen a tirar endavant. És com aquell moment en què et treuen les rodetes de la bicicleta i et deixen anar; pedales amb dues rodes i potser caus, però ja mai més te les tornaran a posar, ara cal tirar endavant i amb dues rodes. No es pot fer marxa enrere.

Un article de les bases ens ha ajudat molt a crear el concepte de festival que volíem. És un article obert i sense equívocs: «El concurs està obert a la participació de totes les formes audiovisuals de la no-ficció (documental d'autor, de creació, documental experimental o d'assaig, *collage*...)». A partir d'aquí ja teníem una línia a seguir, la d'incloure tots els aspectes del documental i crear un cert debat entorn del gènere. Teníem també la regulació del concurs; només calia esperar que arribessin les pel·lícules.

Els diners no fan un festival, però hi ajuden molt!

Esperant les pel·lícules iniciàvem la part més feixuga del festival: la recerca de finançament.

Descartada l'opció de fer pagar entrades a preus astronòmics als assistents, vam idear primer un pla de patrocini i vam crear un dossier en què explicàvem el festival, els beneficis per al patrocinador, el ressò que obtindria i les contraprestacions al patrocini, i es va iniciar el repartiment de dossiers i les entrevistes. Totes acabaven amb una resposta negativa profundament educada. Però la insistència ens va fer trobar tres patrocinadors: ATO es va fer càrrec dels premis, i La Caixa i l'Associació de Comerciants de Vidreres ens van ajudar en la producció.

Abans d'això, però, vam rebre el suport de l'Ajuntament, un suport monetari i també de cessió del Teatre Casino La Unió, perfectament equipat per a les projeccions. Com a contrapartida ens vam comprometre a portar a terme tres edicions del festival a Vidreres (esperem que siguin més de tres). La resposta de la Diputació també va ser positiva: el projecte els agrada i col·laboren activament amb el festival.

Va ser curiós el cas de la convocatòria de l'ICIC (Institut Català de les Indústries Culturals). La convocatòria era per a festivals que se celebressin després de l'1 de juliol, i nosaltres el celebràvem el 27 de juny; quatre miserables dies no ens deixaven optar a aquesta ajuda. Tot i això ens vàrem entrevistar amb ells perquè veiessin el projecte, ens van emplaçar a presentar-nos a la convocatòria del 2009, i així ho hem fet.

Finalment vàrem aconseguir els diners, no sense patir, ni tenir la sensació en alguns moments que ens tiràvem al buit sense cap xarxa que ens poguéssim recollir. Després de reunions, trobades, missatges de correu electrònic, paperassa i més paperassa teníem els diners per fer el festival, per pagar un web que feia més de 6 mesos que teníem pendent per pagar les subtitulacions, la difusió, la producció, les dietes, els premis, els trofeus... Potser no de la manera que volíem, però es va poder fer.

Aquest any hem augmentat el pressupost i hem batallat altra vegada per aconseguir els diners, que tots sols no fan un festival, però que realment hi ajuden! A veure què passa.

>> *A l'esquerra, les guanyadores de l'any passat. A la dreta, alguns dels membres del jurat.*

Seleccioner, possiblement el més divertit

Un cop reps setanta curtmetratges i creus que només quinze o a tot estirar setze podran entrar a concurs, se't plantegen dos reptes: sobreviure a l'intent de veure els setanta curts i sobretot posar-te d'acord amb dues ments més sobre quins quinze opten a concurs. Això és collonut: parlar de cinema, valorar les pel·lícules, saber quines són les millors, discutir per què creus que una sí i l'altra no, posar-te en el lloc del públic per escollir en quin ordre les posem... Realment el millor del festival, *ex aequo* amb veure que allò que tant d'esforç ha costat funciona i agrada.

Aquest any això ho hem fet amb més de cent trenta curts. Han entrat a competició setze curts, de dotze països diferents: Rússia, Ucraïna, els Estats Units, el Canadà, la Xina, Alemanya, Irlanda, el Pakistan, Polònia, Grècia, Catalunya i el País Basc. Una selecció molt bona; ara la feina serà per al jurat, que n'ha d'elegir els guanyadors.

Condicionants que a primera vista podien ser els punts dèbils han acabat essent les nostres millors armes, els punts que ens han permès situar-nos i treure el cap en aquest univers de festivals

L'hora de la veritat

De l'any passat només en podem fer una valoració positiva, i més si tenim en compte els diversos condicionants que ja hem anat dient. A la primera edició, el pressupost en comunicació era escàs i la nostra experiència, nul·la. Al final, però, 250 persones van assistir als tres dies de projeccions; el primer dia va ser el més flux, potser perquè la gent no ens coneixia o potser perquè aquell dia no era la sessió a competició, però el cert és que es va anar animant i els dos dies següents van ser un èxit.

La sensació que ens va quedar va ser de satisfacció i de pensar de seguida en què ens havíem equivocat i com ho podíem millorar, amb la convicció que valia la pena perdre hores (o potser guanyar-les) per tirar allò endavant.

Un cop acabada l'edició d'enguany, podem dir que hem doblat la participació de cineastes, el nombre d'assistents a les sessions, el pressupost i la dotació dels premis.

Retornant a la idea inicial del viatge cinematogràfic, si algú de vostès vol fer la volta a les comarques de Girona a través dels festivals, segur que hi trobarà una excel·lent selecció del millor cinema invisible.

Jordi Dorca és fundador del Curt.doc de Vidreres i tècnic del Museu del Cinema de Girona.

